

כ"ה בשבט תשפ"ב, 27.1.2022

גיליון מס' 790

פרשת משפטים

והאמת – נהדרת!

מאת הרב ליאור שיליאן, עין צורים

הכותרת שבאה בפרפרזה לדברי הגמרא בסנהדרין (תלמוד בבלי, סנהדרין צז) המדברת על ימות המשיח בה האמת תהא נעדרת כדברי הנביא ישעיהו, באה לומר שערך האמת הוא ערך עליון. אמנם התורה איננה מצווה על האמת בלשון ישירה, אך בלשון עקיפה מופיע הציווי לכך בפרשתנו: **"מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּתְחַק" (שמות כג, ז)** ברור כי התורה כולה עוסקת בחשיבות האמת גם במסרים העולים מן הסיפורים ומן הציוויים, אך האמת כציווי לדבר אמת – נעדרת.

בהקשר הזה, מביאה הגמרא גם סיפור מורכב מאוד על העיר קושטא **"אמת"** בארמית] בה אנשים היו מדברים רק **אמת:**

אמר רבא: מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא. [=בתחילה חשבתי שאין אמת בעולם].

אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה, דאי הווי יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה [=אם היו מביאים לו כל כסף שבעולם לא היה משנה בדיבורו].

זימנא חדא איקלעי לההוא אתרא וקושטא שמיה ולא הווי משני בדיבוריהו, ולא הווי מיית איניש מהתם בלא זימניה [=יום אחד נקלע רב טביומי למקום הנקרא 'קושטא' שם בני העיר לא היו משנים בדיבורם ולא היה מת שם אדם קודם זמנו].

נסיבי איתתא מינהון והווי לי תרתין בנין מינה [=נשא אשה בת המקום והיו לו שני בנים ממנה].

יומא חד הוה יתבא דביתהו וקא חייפא רישה [=יום אחד, היתה יושבת אשתו וחפפה ראשה], אתאי

שיבבתה טרפא אדשא [=באה שכנתה ודפקה בדלת], סבר לאו אורח ארעא [חשב, אין זה דרך ארץ לספר], אמר לה: ליתא הכא [=אינה בבית].

שכיבו ליה תרתין בנין [=מתו שני בניו].

אתו אינשי דאתרא לקמיה, אמרו ליה: מאי האי? [=באו אנשי המקום לפניו ואמרו לו: מה זה?] אמר להו:

הכי הוה מעשה [=כך היה מעשה]. אמרו ליה: במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי בהו מותנא בהנך

אינשי [=בבקשה ממך, צא מעירנו ואל תגרה את המוות באנשי המקום].

האם רב טביומי [מלשון טוב?] נהג כשורה כשהחליט שלא לספר את האמת? מה היחס בין עניינים שבצנעא לבין ערך האמת? האם יש מקום כזה 'קושטא'? האם יש מקום כזה בעולם שיש בו רק אמת? ואם זו רק מציאות אוטופית ואין מקום או מציאות של 'אמת ואין בלתה' – אז מתי יש לומר אמת ומתי לא?

על רגל אחת נאמר כי בעיני הסיפור מבקש לומר כי ערך האמת הוא אמנם ערך חשוב, אך לפעמים הוא סותר ערכים אחרים המצויים בארסנל הערכים שלנו, ואמנם יש מצבים בהם יש לשנות מן האמת כפי שמסופר על אחיו של יוסף ואף על הקב"ה בעצמו כששוחח עם אברהם על צחוקה של שרה.

אמנם התורה מצווה אותנו "מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחֹק" (שם), אך לאחוז במידת האמת בקנאות – האם אפשר לחיות בעולם שכזה?

השבוע ציינו את יום פטירתו של השרף הקדוש, הרבי מקוצק שתביעתו לאמת היתה גדולה. כך תבע מעצמו, כך תבע מחסידי ומתלמידיו. ייתכן והרבי מקוצק העמיד לנו רף מאוד גבוה של עמידה על ערך האמת – הן באמרותיו והן במעשיו, ואכן תורתנו תורת אמת היא, אך מצאנו בתנ"ך ובחז"ל הדרכות רבות למצבים בהם מותר לשקר או אפילו חובה לשקר. ממילא יש לומר כי מציאות של אמת היא מציאות מורכבת.

יחד עם זאת יש לומר אמירה נוספת:

בהמשך לדברי ר' יהודה בברייתא על האמת הנעדרת, שואלת הגמרא (שם):

מאי ותהי האמת נעדרת?

עונה הגמרא:

אמרי דבי רב מלמד: "שנעשית עדרים-עדרים והולכת לה".

הביטוי שנעשית עדרים-עדרים נשמע בפשט כי האמת תהיה חסרה כיון שתלך לה כעדרי הצאן, אך ניתן גם להסביר את הביטוי הזה שאין מדובר בחסרון האמת, אלא בריבוי אמיתות. האמת תהיה כעדרים-עדרים, אמיתות שונות יסתובבו בחוץ. בעולם פוסטמודרני בו ישנם מסרים של 'אין אמת אחת', כמה חשוב לכוון ולדעת שאחד מהסימנים השליליים של ימות המשיח הוא "שתהא האמת עדרים-עדרים", שיהיו אמיתות רבות. תפקידנו הוא לזהות את העדר הנכון – להתקרב לזה ולרחוק מאחרים, וכמו העדר שיש בו כבשים רבות – גם האמת יש בה גוונים רבים, רבדים שונים וריבוי דעות. בית המדרש יש בו ריבוי דעות ועל כן הוא צריך להתברך בשלום, אך בסוף יודע בית המדרש שהוא מגדלור של אמת אחת ואין האמת יכולה להיות עדרים-עדרים.

שנזכה לכוון שתהיה האמת נר לרגלנו ונדע לראות בה את הגוונים הנכונים.

שבת שלום.

הרב ליאור שיליאן, רב קיבוץ עין צורים, מנהל בית הספר המ"ד 'בורג' במזכרת בתיה.
חבר בארגון רבני 'צהר'

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il